

Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

1864/2016

12.12.2016

Sayın Başkan,

Olağanüstü Hal (OHAL) kararının TBMM tarafından kabulünden itibaren 12 adet Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayımlanmıştır. 23.07.2016 tarihinde 667 ile başlayan KHK'ların sayısı 22.11.2016'da 678'e ulaşmıştır.

OHAL uygulaması ile birlikte çok sayıda kamu görevlisi hakkında görevden çıkarma, idari tedbir gereği görevden uzaklaştırma, gözaltı ve tutuklama uygulamaları gerçekleşmiştir.

Aşağıda gerek 12 adet KHK gerekse 2935 sayılı OHAL Kanunu hükümlerinin dernek faaliyetlerine etkilerine ilişkin bilgi aktarılacaktır.

2935 sayılı OHAL Kanununun 11. maddesinde “Şiddet Hareketlerinde Alınacak Tedbirler” düzenlenmiştir. 11/o bendinde; OHAL ilanında genel güvenlik, asayiş ve kamu düzenini korumak, şiddet olaylarının yaygınlaşmasını önlemek amacıyla alınabilecek tedbirler içinde, her dernek hakkında ayrı karar almak ve üç ayı geçmemek kaydıyla durdurulabileceği düzenlenmiştir. 2935 sayılı kanunda derneklerin kapatılmasına ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bununla birlikte OHAL ilanından sonra ilk yayımlanan KHK olan 667 sayılı KHK'da derneklerin kapatılmasına ve kamu görevlilerinin görevden çıkarılmasına ilişkin uygulamaların nasıl yapılacağına dair aşağıdaki kurallara yer verilmiştir:

- “Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı belirlenen ... dernekler ... ilgili bakanlıklarda bakan tarafından oluşturulacak komisyonun teklifi üzerine bakan onayı ile kapatılır” (Madde 2/3).
- “Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı (yakınlığı, bağı) yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen” kamu görevleri idari bir işlemlle kamu görevinden çıkarılabilecektir (Madde 4).
- “... görevine son verilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; görevinden çıkarılanların uhdelerinde bulunan her

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi

GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sok. No: 2 / 17 - 23, 06570 Maltepe - Ankara / Türkiye
Tel: (+90 312) 231 31 79 | Faks: (+90 312) 231 19 52 - 53 | e-posta: ttb@ttb.org.tr | http://www.ttb.org.tr

türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır” (Madde 4).

- Bu süreçte derneklere üye olan kamu görevlilerine yapılan bir diğer uygulama görevden uzaklaştırmadır. Görevden uzaklaştırma işlemi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 137. maddesi uyarınca gerçekleştirilen ihtiyati bir tedbirdir. Ancak 31.07.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 669 sayılı KHK’nın 3. maddesinde; "15/07/2016 tarihinden sonra milli güvenlik gerekçesiyle görevden uzaklaştırılan kamu görevlileri hakkında ilgili mevzuatında öngörülen soruştırma açma süreleri olağanüstü hal süresince uygulanmaz" hükmü yer almaktadır. Bu nedenle kamu görevlileri hakkında alınacak görevden uzaklaştırma işlemlerinden sonra açılacak soruştırmalarda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda öngörülen 10 iş günlük soruştırma süresi uygulanmamaktadır.
- İdari işlemlerin dışında ceza soruşturmasında ise gözaltına alma ve bir koruma tedbiri olarak tutuklama söz konusudur. Kamuoyuna yansıdığı üzere OHAL Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin KHK'ya göre, OHAL’in devamı süresince gözaltı süresi, şüphelinin en yakın mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, 30 günü geçemeyecektir.
- Tutuklama ise suç şüphesi ile gözaltına alınan kişinin kaçmasını önlemek, delillerin muhafazasını sağlamaya yönelik geçici bir araçtır. Mahkumiyetten farkı; bir ceza değil tedbir olması, henüz kesinleşen yargı kararının bulunmamasıdır. Tutuklamanın sonunda süren yargılamada kişi beraat edebileceği gibi hüküm de giyebilir. Ayrıca yargılama aşamasında kişinin tahliyesine karar verilip tutuksuz yargılama da söz konusu olabilmektedir.

OHAL kapsamında kamu görevinden çıkarılan, açığa alınan, gözaltına alınan ya da tutuklanan üye ve yöneticilerinin olduğu ifade edilmekte bu hallerin dernek faaliyetlerine etkisinin ne olacağı sorusu, Türk Tabipleri Birliği’ne uzmanlık dernekleri tarafından sıkça yöneltilmektedir.

Anayasanın 15. Maddesinde, olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gerekse Anayasa’nın 15. Maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ya da durdurulmasında ölçülülük, gereklilik ve elverişlilik ilkelerine uygun davranılması zorunludur. Yani OHAL’in ilanını gerektiren meşru amaçla sınırlı olarak, bu amacı gerçekleştirecek ölçüde ve yine bu amacın gerçekleştirilmesi için mutlak gerekli, elverişli yönetsel tedbirlerin alınmasına yetki verilmiştir.

Anayasa’nın 15. Maddesinde ise olağanüstü hallerde de suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı belirtilmiş, suçsuzluk/masumiyet karinesine aykırı düşen hükümlerin olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemlerinde de getirilemeyeceği açıklanmıştır.

Gerek Anayasa gerekse tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmeler uyarınca, herkesin örgütlenme, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında dernek kurma, kurulan derneğe üye olma, faaliyetlerine katılma hakkı bulunmaktadır. Kişilerin derneğe üye olma ve dernek faaliyetlerine katılma haklarının sınırlandırılabilmesi için bir yasanın bulunması, yanı sıra

böyle bir sınırlamanın yukarıda aktarılan sınırlama amacı ile uyumlu, elverişli ve ölçülü olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi zorunludur.

Emredici bir kanun hükmü ya da kanun hükmüne dayalı olarak verilmiş bir yargı kararı olmaksızın, derneklerin görevden uzaklaştırılan, çıkarılan, tutuklanan üyelerinin üyeliklerini sona erdirmesi, hukuka uygun bir gereke oluşturmamaktadır.

Öte yandan tıpta uzmanlık dernekleri bilindiği üzere meslek temelli olarak bir araya gelen, o alanda meslek sahibi kişilerin üye oldukları örgütlenmelerdir. Hukuken derneğe üye olma hakkına sahip olan bütün üyeleri, Dernek Tüzüğünde öngörülen diğer koşulları sağlamak kaydı ile dernek faaliyetlerine katılma hakkına sahiptir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında şu noktaları bilginize sunuyoruz:

- Bu süreçte kimi dernek üyeleri yönünden olası uzun tutukluluk süresinin üyenin dernek organlarında aldığı görevini yerine getirmesinin önüne geçmesi söz konusu olabilecektir. Bu nedenle dernek organlarında görev yapanlardan tutuklanan kişi sayısı Dernek Yönetim Kurulunun karar almasını engellemeyecek sayıda ise, organın yeter çoğunlukla toplanmaya devam etmesi, yedek üyelerin organda görevlendirilmesinin sağlanması uygun olacaktır.
- Yedek üyenin görevlendirilmesinin dahi kurulun yeter çoğunluğunu sağlamaya yetmemesi, karar almanın olası olmaması durumunda, seçimli olağanüstü genel kurul gerçekleştirmek uygun olacaktır.
- İdari tedbir olarak görevden uzaklaştırılan ya da kamu görevinden çıkarılan üyeler hakkında, dernek faaliyetlerine katılma hakkının dernek tarafından sınırlandırılmasını gerektiren bir KHK düzenlemesi bulunmamaktadır. 667 sayılı KHK'da yer alan kamu görevinden çıkarılanların her türlü kurul ve komisyon üyeliklerinin sona ereceğine ilişkin hükümler kamu görevi kapsamında görev yapılan oluşumlara ilişkin olup, özel hukuk tüzel kişisi olan derneklerdeki faaliyetleri kapsamamaktadır.
- Aynı şekilde idari tedbir olarak görevden uzaklaştırılan ya da kamu görevinden çıkarılan üyelerin bilimsel kongrelerde kendi çalışma alanları ile ilgili bilimsel bilgi aktarmaları, sunum yapmaları, Anayasa'nın 27. Maddesinde düzenlenen bilim ve sanat özgürlüğü kapsamında herkese tanınan bir haktır. KHK'lar ile bu hakkın sınırlandırılması söz konusu değildir.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Tunçalp DEMİR
TTB-UDEK Yürütme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. M. Raşit TÜKEL
TTB Merkez Konseyi Başkanı